

Ekonomi och styrning
Björn Kullander
Socialtjänst, utbildning och arbetsmarknad
Karin Perols

Justitiedepartementet

Skärpta krav för svenskt medborgarskap (SOU 2025:1)

Sammanfattning

Medborgarskapet är en fråga mellan staten och den enskilde individen. De krav och kriterier som ska gälla för förvärv av medborgarskap är ett statligt ansvar och ligger utanför den kommunala och regionala kompetensen. SKR begränsar yttrandet till de frågor som direkt eller indirekt kan få konsekvenser för landets kommuner och regioner.

SKR vill samtidigt understryka att medborgarskapet i sig är en viktig grund för att individer ska kunna delta fullt ut i ett demokratiskt samhälle och känna sig delaktiga i dess utveckling. Mot den bakgrunden är det bra att utredningen genomfört en grundlig analys och tydligt påvisar såväl positiva som negativa konsekvenser i förhållande till de olika förslag som läggs fram. Vissa av de krav som gör att det blir svårare att få ett svenskt medborgarskap och dess grundläggande rättigheter kan, som utredningen också bedömer, försvåra för integrationen i samhällslivet.

- SKR betonar att huvudansvaret för prövning av kunskaper för att förvärva medborgarskap ska ligga på staten och inte kommunerna. (9.5.1 och 9.5.2)
- SKR instämmer i utredningens motivering till att utöka delprovet i samhällskunskap med områden om mediernas roll och barnets rättigheter. (9.5.1 och 9.5.2)
- SKR avstyrker den del av förslaget som innebär att kommunerna blir skyldiga att lämna uppgifter om de sökandes försörjningsstöd tre år före ansökan. (10.4.2)
- SKR delar utredningens uppfattning om att det inte får vara ett alltför högt ställt försörjningskrav om ett sådant införs. (10.4.2)
- SKR tillstyrker förslaget om att studier ska utgöra ett undantag om ett försörjningskrav införs. (10.4.4)
- SKR delar utredningens bedömning om att det inte bör krävas något obligatoriskt deltagande vid medborgarceremonin eller något

ceremoniellt inslag som markerar slutpunkten av medborgarskapsprocessen. (14.7.1 och 14.7.2)

- SKR tillstyrker utredningens förslag om att medborgarskapsceremonierna är ändamålsenliga och bör behållas i dess nuvarande form. (14.7.3)
- SKR tillstyrker förslaget om att Migrationsverket får i uppdrag att i samarbete med SKR ta fram information om ceremonierna. (14.7.3)
- SKR betonar att finansieringsprincipen måste följas så att kommunerna får full ekonomisk kompensation för de merkostnader som uppstår angående uppgiftsinlämning om försörjningsstöd. (18.3)

9.5.1 Ett utökat delprov i samhällskunskap och 9.5.2

Ämnesområdena i delprovet i samhällskunskap

- SKR betonar att huvudansvaret för prövning av kunskaper för att förvärva medborgarskap ska ligga på staten och inte kommunerna.
- SKR instämmer i utredningens motivering till att utöka delprovet i samhällskunskap med områden om mediernas roll och barnets rättigheter.

Delprovet i samhällskunskap i medborgarskapsprovet föreslås utökas med områden om mediernas roll och barnets rättigheter. SKR instämmer i utredningens motivering till de nya områden som föreslås. När det gäller medier måste medborgaren kunna förstå och värdera den information han eller hon möts av. Det är viktigt för såväl individen som för en motståndskraftig demokrati. I tider av en ökad desinformation är det angeläget att värna det öppna och demokratiska samhället och den fria åsiktsbildningen. En ökad förståelse för Sveriges syn på barns rättigheter enligt barnkonventionen skulle som utredningen pekar på kunna bidra till att minska misstron mot svensk myndighetsutövning. Motiven till att utöka provet med dessa två områden berör även kommunernas verksamhet vilket även utredningen lyfter. Det visar inte minst den desinformationskampanj mot svensk socialtjänst som startade i slutet av 2021. SKR har därför inget att erinra om förslagen på ytterligare provområden men hänvisar i övrigt till SKR:s tidigare yttrande (SOU 2021:2) där vi betonade att huvudansvaret för prövning av kunskaper för att förvärva medborgarskap ska ligga på staten och inte kommunerna.

10.4.2 Det ska krävas att utlänningen kan försörja sig för att förvärva svenskt medborgarskap 10.4.4 Undantag från försörjningskravet

- SKR avstyrker den del av förslaget som innebär att kommunerna blir skyldiga att lämna uppgifter om de sökandes försörjningsstöd tre år före ansökan.
- SKR delar utredningens uppfattning om att det inte får vara ett alltför högt ställt försörjningskrav om ett sådant införs.
- SKR tillstyrker förslaget om att studier ska utgöra ett undantag om ett försörjningskrav införs.

Det föreslagna kravet på försörjningsförmåga innebär förutom krav på inkomst av lön eller näringsverksamhet att den sökande inte får ha mottagit försörjningsstöd som sammantaget överstigit sex månader de senaste tre åren före ansökan. SKR tar inte ställning till förslaget om försörjningskrav i sig men har några synpunkter på förslaget om det kommer att införas.

Att den sökande inte ska ha mottagit försörjningsstöd inom ett visst tidsspänn kommer enligt utredningens bedömning medföra att Migrationsverket kommer behöva inhämta uppgifter om försörjningsstöd från landets socialnämnder. SKR vill betona att en sådan ordning kommer innebära ett betydande arbete och en betydande kostnad för kommunerna. SKR anser att det bör räcka med att den sökande kan påvisa inkomst av lön eller näringsverksamhet eller att de krav på studier som också föreslås är uppfyllda.

Uppgiftslämnarbördan är redan mycket omfattande för kommunerna och bör inte utökas när det som i detta fall går att kontrollera försörjningskravet på andra sätt. Handläggningstiden för en ansökan om medborgarskap kan dessutom vara mycket lång. I dagsläget är det inte ovanligt att Migrationsverket har en handläggningstid på över fyra år. Det skulle innebära att kommunerna måste lämna uppgifter för upp till sju år tillbaka. En sökande kan därtill ha bott i flera kommuner under den perioden vilket gör uppgiftslämningen än mer omfattande och berör flera kommuner i samma ärende. SKR avstyrker därmed den del av förslaget som innebär att kommunerna blir skyldiga att lämna uppgifter om de sökandes försörjningsstöd tre år före ansökan.

När det gäller nivån på försörjningskravet delar SKR utredningens uppfattning om att det inte får vara ett alltför högt ställt försörjningskrav om ett sådant införs. SKR delar också utredningens bedömning om att studier ska utgöra ett undantag om ett försörjningskrav införs. Det är viktigt så att de som ska söka om svenskt medborgarskap inte väljer bort studier

eller vissa yrken. Det råder brist på arbetskraft på stora delar av arbetsmarknaden och ett eventuellt försörjningskrav får inte motverkaviljan att ta ett arbete med lön som inte motsvarar försörjningskravet eller att studera, t ex på yrkesförberedande kurser för att möjliggöra ett framtida jobb inom ett bristyrke. För kommunerna och regionerna är det viktigt både ur ett kompetensförsörjningsperspektiv och för den långsiktiga integrationen.

14 Medborgarskapsceremonier och andra ceremoniella inslag (14.7.1-14.7.3)

- SKR delar utredningens bedömning om att det inte bör krävas något obligatoriskt deltagande vid medborgarceremonin eller något ceremoniellt inslag som markerar slutpunkten av medborgarskapsprocessen.
- SKR tillstyrker utredningens förslag om att medborgarskapsceremonierna är ändamålsenliga och bör behållas i dess nuvarande form.
- SKR tillstyrker förslaget om att Migrationsverket får i uppdrag att i samarbete med SKR ta fram information om ceremonierna.

Medborgarskapsceremonin är tänkt att bidra till att stärka de nya medborgarnas känsla av samhörighet med Sverige och att de nya medborgarna känner att de betraktas som svenskar och accepteras fullt ut av samhället. Många kommuner har genomfört ceremonier långt innan det 2015 blev obligatoriskt för alla kommuner att arrangera ceremonier. Sedan 2015 är det obligatoriskt för kommunerna och det är en ordning som fungerar väl vilket utredningen också visar, bland annat genom den enkätundersökning som genomförts inom ramen för utredningen. Det är en mycket uppskattad och fin ceremoni som kommunerna ofta arrangerar i samband med nationaldagsfirandet.

SKR anser att ett obligatoriskt deltagande eller avläggande av en lojalitetsförklaring eller liknande skulle ändra karaktären på arrangemanget; från ett högtidligt firande till en ceremoni där kommunen eller den myndighet som i så fall får uppdraget ska kontrollera närvaro och eventuell lojalitetsförklaring till Sverige. En obligatorisk närvaro skulle också medföra en stor administrativ börda och betydligt högre kostnader för kommunerna. Det måste också upprättas ett regelverk angående eventuella giltiga skäl som till exempel sjukfrånvaro och upprättande av läkarintyg med mera som i viss mån även kan påverka arbetsbördan för regionerna.

Det är värt att notera att ceremonierna även uppskattas av de nya medborgare som inte har närvarat vid en ceremoni eftersom de ändå känner att de är accepterade och erkända av samhället. Det är samtidigt viktigt att

alla nya medborgare får information om ceremonierna och SKR är därför positiv till förslaget om att Migrationsverket ges i uppdrag att i samarbete med SKR ta fram information om medborgarskapsceremonierna som skickas till nyblivna medborgare.

18.3 Ekonomiska konsekvenser för kommuner, regioner, länsstyrelser, företag och enskilda

- SKR betonar att finansieringsprincipen måste följas så att kommunerna får full ekonomisk kompensation för de merkostnader som uppstår angående uppgiftsinlämning om försörjningsstöd.

Om försörjningskravet införs på det sätt som föreslås i utredningen innebär det att Migrationsverket kommer begära in uppgifter om enskildas försörjningsstöd av kommunerna. Mot bakgrund av att det är många sökande, att handläggningstiden är lång och flera kommuner kan beröras i varje ärende, avstyrker SKR den delen av förslaget. Om utredningens förslag införs kommer den administrativa bördan att öka och även innebära ökade kostnader för kommunerna. SKR betonar att finansieringsprincipen måste följas så att kommunerna får full ekonomisk kompensation för de merkostnader som uppstår angående uppgiftsinlämning om försörjningsstöd. Då det är oklart hur många förfrågningar från Migrationsverkets till kommuner som kan och behöver göras, föreslår SKR att kommuner ges rätt att ta ut en schablonavgift av Migrationsverket per förfrågan. Avgiften bör motsvara kostnader för en arbetstimme samt faktureringskostnader.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande

Sverigedemokraterna lämnar reservation enligt bilaga 1.

SKR Styrelsen
2025-03-21

Reservation från Sverigedemokraterna, Styrelsen 2025-03-21

Skärpta krav för svenskt medborgarskap (SOU 2025:1)

Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet med hänvisning till eget yrkande enligt följande:

Sverigedemokraterna ställer sig positiva till de skärpningar av regelverket för medborgarskap som utredningen föreslår. Vi anser dock att förslagen är otillräckliga givet de omfattande integrationsutmaningar Sverige står inför efter decennier av ansvarslös migrationspolitisk.

Mot bakgrund av detta anser vi att tilläggen nedan är nödvändiga för att säkerställa att svenskt medborgarskap förblir ett privilegium för dem som verkligen förtjänar det och är beredda att bidra till Sveriges framtid.

Vi yrkar därför att lägga till följande skrivelser i yttrandet:

- Normalfallet för hemvisttid ska vara minst tio år.
- För utlänningar som inte styrkt sin identitet ska hemvisttiden vara minst 16 år – om de överhuvudtaget ska kunna upptagas till medborgare.
- Karestider vid brottslighet måste förlängas och i fler fall innebära permanent diskvalificering från svenskt medborgarskap.
- Personer som begår grova brott, såsom våldtäkt och andra allvarliga våldsbrott, ska aldrig kunna bli svenska medborgare.
- Brott begångna utomlands ska beaktas i alla fall, oavsett land och rättssystem.
- Försörjningskravet för medborgarskap ska fastställas på en nivå som garanterar att individen inte utgör en ekonomisk belastning för Sverige, varken på kort eller lång sikt.
- Det nuvarande föreslagna kravet är för lågt. Egenförsörjning måste inkludera tillräcklig inkomst för att säkerställa att individen inte blir beroende av bidrag, inklusive framtida pensioner.
- Existensminimum ska inte betraktas som en godtagbar inkomstnivå.
- Medborgarskapsceremonier ska vara obligatoriska och omfatta ett formellt trohetslöfte eller lojalitetsförklaring till den svenska staten.

-Att erhålla medborgarskap är en av de mest betydelsefulla händelserna i en individs liv, och ceremonierna ska markera steget in i den svenska samhörigheten på ett högtidligt sätt.

-Länder med bättre integrationsresultat än Sverige har ofta tydliga ritualer kopplade till medborgarskap, vilket vi bör ta efter.

Michael Rosenberg (SD)